



Vlaams
Parlement

ingediend op **37-G** (2014-2015) – Nr. 2
1 oktober 2015 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Güler Turan

over het verslag

van het Rekenhof

over exportbevordering door
Flanders Investment and Trade (F.I.T.)

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Rik Daems.

Vaste leden:

mevrouw Ingeborg De Meulemeester, de heren Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, mevrouw Manuela Van Werde;
de dames Sabine de Bethune, Vera Jans, de heren Ward Kennes, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Herman De Croo;
de dames Tine Soens, Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

de dames Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;
de dames Karin Brouwers, Griet Coppé, de heer Joris Poschet, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;
de dames Caroline Gennez, Ingrid Lieten;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Stefaan Sintobin;
de heer Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

37-G (2014-2015) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door Wim Van Laethem, eerste auditeur bij het Rekenhof	4
1.	Onderzoekdomein	4
2.	Onderzoeksvragen	4
2.1.	Doelstellingen.....	4
2.2.	Hefbomen	5
2.3.	Rechtmatigheid subsidies.....	7
3.	Aanbevelingen.....	8
4.	Reactie van de minister	8
II.	Reactie van minister-president Geert Bourgeois.....	8
III.	Bespreking.....	9
1.	Vragen van de leden	9
2.	Antwoorden van de vertegenwoordigers van het Rekenhof, de minister-president en de gedelegeerd bestuurder van F.I.T.	10
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	12
	Gebruikte afkortingen	14

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 22 september 2015 het verslag van het Rekenhof over exportbevordering door Flanders Investment and Trade (F.I.T.).

I. Inleidende uiteenzetting door Wim Van Laethem, eerste auditeur bij het Rekenhof

Eerste auditeur *Wim Van Laethem* licht het voorliggende verslag van het Rekenhof toe. Het Rekenhof voerde eind vorig jaar en begin dit jaar een onderzoek uit over de exportbevordering door Flanders Investment and Trade (F.I.T.). De audit werd begin deze maand gepubliceerd, nadat de gebruikelijke tegensprekelijke fasen met het agentschap en de bevoegde minister waren doorlopen. De algemene teneur van de audit is vrij positief, met enig voorbehoud voor een aantal aspecten, die hij nader zal toelichten.

1. Onderzoekdomein

De opdracht van het agentschap F.I.T. is tweeledig: aan de ene kant het bevorderen van het internationale ondernemerschap van Vlaamse bedrijven, vooral de kmo's, en aan de andere kant het aantrekken van buitenlandse investeerders naar Vlaanderen. De audit had uitsluitend betrekking op de eerste opdracht van F.I.T. (trade), terwijl de tweede (invest) niet werd onderzocht.

In zijn trade-gedaante heeft F.I.T. een kantoor in elke Vlaamse provincie, naast een zeventigtal buitenlandkantoren en twintig kantoren waarvoor het samenwerkt met Wallonië en Brussel. Het bedient zich van wat het zelf drie hefbomen noemt: subsidies, consults en acties. In zijn focusstrategie zet F.I.T. sterk in op export naar groeiemarkten met een potentieel voor de exporteur, maar het doet dat met behoud van de export naar klassieke afzetmarkten. F.I.T. selecteerde voor deze synergie vijftientwintig focuslanden. Het gaat om zeven mature markten en achttien groei landen.

2. Onderzoeksvragen

Het Rekenhof onderzocht eerst de consistentie en de kwaliteit van de doelstellingen die F.I.T. nastreeft, ging vervolgens na in welke mate de instrumenten die F.I.T. daartoe hanteert – de subsidies, de consults en de acties – bijdragen tot de realisatie van deze doelstellingen, en ging tot slot op basis van een steekproef ook de rechtmatigheid van de subsidietoekenning na.

2.1. Doelstellingen

De vorige beleidsnota 2009-2014 bevatte voor het internationaal ondernemen één grote strategische doelstelling. Op het niveau van het agentschap F.I.T. dekte de beheersovereenkomst 2011-2015 die grote beleidsdoelstelling af met twee strategische doelstellingen en acht operationele (nog altijd wat de trade-opdracht betreft). Voor het Rekenhof zijn acht operationele doelstellingen voldoende als referentiekader. Probleem is wel dat ze geen directe weergave zijn van de beleidsnota 2009-2014, die immers ook zelf operationele doelstellingen bevat over export.

Het Rekenhof gaat ervan uit dat alle operationele doelstellingen van de Vlaamse Regering die tot het bevoegdheidspakket van een verzelfstandigde instelling zoals F.I.T. behoren, aantoonbaar moeten worden verwoord in de beheersovereenkomst of in een meerjarig ondernemingsplan. Dit is niet altijd het geval, stelde het Rekenhof vast. De spreker geeft een voorbeeld. De beleidsnota ambieerde

een verdubbeling van het aantal exporterende kmo's. De beheersovereenkomst van F.I.T. hield het bij een toename zonder meer van het aantal internationaal actieve ondernemingen. De audit bevat nog een paar vergelijkbare voorbeelden, maar geeft tegelijk ook aan dat andere beleidsdoelstellingen wel zeer correct en zelfs geoptimaliseerd opgenomen werden in de beheersovereenkomst.

Probleem is wellicht dat bepaalde doelstellingen op beleidsniveau niet altijd even duidelijk en zelfs dubbelzinnig werden geformuleerd. Dat zet uiteraard aan tot voorzichtigheid bij het verwerken ervan in een beheersovereenkomst. Ook de toetsbaarheid van bepaalde doelstellingen is niet altijd gegarandeerd. Het is bijvoorbeeld moeilijk het exacte aantal Vlaamse exporteurs te kennen, aangezien een ruim aantal niet hoeft te worden geregistreerd, zoals intracommunautaire exporteurs die minder dan 1 miljoen euro exporteren.

De huidige Vlaamse Regering wil aandacht besteden aan het functioneel beperken van de cascade van beleidsdocumenten, zo leert ons het regeerakkoord 2014-2019. Gezien de beschreven verwarring is het Rekenhof deze idee niet ongenegen. Het functioneler maken van beleidsdocumenten kan bijdragen tot een transparanter en coherenter geheel van doelstellingen. De beleidsnota 2014-2019 voor Buitenlands Beleid is misschien wel omvattend en onderbouwd in al haar doelstellingen, maar ze is tegelijk weinig specifiek en meetbaar. Er is nauwelijks sprake van hanteerbare, operationele doelstellingen, tegen de bewering van de nota zelf in.

2.2. Hefbomen

2.2.1. *Subsidies*

Verder heeft het Rekenhof onderzocht in welke mate de diverse subsidiestelsels in de lijn liggen van de operationele doelstellingen in de beheersovereenkomst. Met andere woorden, komt wat F.I.T. dagelijks doet ook overeen met zijn beheersovereenkomst? De trade-subsidies die F.I.T. toekent, gaan terug op vijf verschillende reglementeringen, waarvan er twee werden afgeschaft tijdens de afwikkeling van de audit. Na zijn audit mag het Rekenhof stellen dat de subsidiestelsels nog partieel tegemoetkomen aan de beleidsdoelstellingen en de exportstrategie, zoals verwoord in de beheersovereenkomst 2011-2015 en andere beleidsdocumenten. De subsidiereglementen dateren uit de jaren 2006-2009, dus voor de totstandkoming van de beheersovereenkomst. De schaarse aanpassingen die nadien aan de stelsels zijn aangebracht, zijn niet van die aard dat nieuwe beleidsaccenten en -inzichten duidelijk werden vertaald in de stelsels. Zo worden bijvoorbeeld de beleidskeuzes in termen van focus- en groeilanden of in termen van preferente bedrijfssectoren nauwelijks weerspiegeld in de subsidies. F.I.T. zelf antwoordt daarop dat het nooit de bedoeling was de subsidiëring volledig parallel te laten lopen met de focusstrategie.

De spreker geeft een voorbeeld. Meest bekend zijn de zogenaamde FinStim-subsidies voor steun aan particuliere exportinitiatieven. Jaarlijks gaat het om ongeveer 2500 goedgekeurde dossiers, gemiddeld 1800 euro per dossier. De afhandeling ervan verloopt vrij routineus. De FinStimsubsidiereglementering is voor een belangrijk deel van de initiatieven gericht op landen buiten de EER, in het kader van het Europese mededingingsrecht. Dit laat FinStim slechts gedeeltelijk sporen met de focusstrategie, want zes van de zeven mature focuslanden en drie van de achttien groeilanden of negen van de vijfentwintig focuslanden maken deel uit van de EER en vallen daardoor uit de subsidieboot. Omgekeerd worden alle gebieden buiten de EER aanvaard als subsidieerbare bestemmingen, ongeacht of ze focusland zijn of niet.

De FinStimregelgeving diversifieert de subsidiëring ook niet naargelang van de sectoren. De beheersovereenkomst voorzag nochtans in bijzondere aandacht voor bepaalde sectoren, zoals onderzoek en ontwikkeling en hightech. F.I.T. werpt op dat te veel differentiatie in de steundossiers bijkomende criteria zou vergen, wat extra administratieve lasten zou meebrengen, met als gevolg een vertraging van het dossierbeheer.

De communicatie van de verschillende stelsels is over het algemeen duidelijk voor de klant. Wel deed de audit twijfels rijzen over het stimulerende effect van FinStim. Reglementair bestaat de mogelijkheid dat een onderneming haar exportinitiatief al heeft aangevat, afgerond of zelfs geannuleerd vooraleer zij kennis krijgt van de subsidiebeslissing. In de praktijk is dat zelfs vrij courant. Als ondernemingen, in het ongewisse over de toekenning van aangevraagde subsidies, toch de beoogde exportinitiatieven ontwikkelen, kan de vraag worden gesteld naar het stimulerende karakter van dergelijke subsidies en derhalve naar de ware effectiviteit van de steunmaatregel. Uit een klantenbevraging in 2013 bleek alvast dat ongeveer een derde van de ondernemingen toegaf dat de subsidies niet doorslaggevend waren geweest voor het uitvoeren van een exportinitiatief. F.I.T. gaat niet akkoord met deze stelling en ook de minister heeft ze genuanceerd. F.I.T. stelt dat waar een subsidie niet doorslaggevend is voor het initiatief waarvoor ze was aangevraagd, het bedrijf toch meer financiële ruimte krijgt om zijn prospectiebudget te verhogen en daardoor extra buitenlandse initiatieven kan ontwikkelen. Vooral voor startende exporteurs wordt dat als belangrijk naar voren geschoven.

De uitvoering van de verschillende subsidiestelsels kwam in de jaarrapporten slechts zijdelings aan bod. Er zijn immers geen kritische performantie-indicatoren voorhanden waarmee F.I.T. rekenschap aflegt over zijn subsidieverstrekking. De jaarrapporten beperken zich, wat de subsidies betreft, in hoofdzaak tot de budgettaire kerngetallen. F.I.T. gaf wel te kennen dat het in het meerjarig ondernemingsplan 2015-2019 meer aandacht zal besteden aan indicatoren die de prestaties op het vlak van subsidiëring meten.

2.2.2. Consults

Een consult is in feite elke vraag van een Vlaams bedrijf aan F.I.T. waarmee het inlichtingen inwint over een bepaalde markt. Daarop geeft F.I.T. een gericht advies. Dat kan de vorm aannemen van een bedrijfsbezoek, maar ook beperkt blijven tot een advies op afstand (e-mail, telefonisch of eventueel briefwisseling). Het kan gaan over het meedelen van eenvoudige, beschikbare exportinformatie, vragen over handelsreglementering en -gebruiken, juridische adviezen, statistische informatie en beknopte marktstudies.

De provinciale kantoren zijn het eerste aanspreekpunt. Als zij geen raad weten, worden de vragen doorgespeeld aan F.I.T.-Brussel of aan een buitenlandkantoor. Het Rekenhof stelt vast dat de consults direct aansluiten bij de missie en de operationele doelstellingen van F.I.T., zij het ongedifferentieerd. F.I.T. stelt geen prioriteiten naargelang de exporteur een mature dan wel een groeimarkt betreedt, naargelang van de sector waarvan hij deel uitmaakt of naargelang hij wel of niet tot de kmo-doelgroep behoort. Elke om advies verzoekende onderneming wordt op nagenoeg dezelfde manier behandeld en kan in aanmerking komen voor de producten van de adviesverlening door F.I.T. F.I.T. verklaart daarover dat de consults behoren tot de basisdienstverlening aan Vlaamse bedrijven en organisaties. F.I.T. acht differentiatie niet opportuun, want het wil geen groepen uitsluiten van deze basisdienstverlening.

De communicatie is duidelijk. De vlotte elektronische toegang tot F.I.T. is zeker een pluspunt. Het algemene streefcijfer (15.000 consults in recente jaren) werd

met gemak gehaald. Het klantentevredenheidsonderzoek 2013 gaf aan dat de bruikbaarheid van de adviezen hoog wordt ingeschat. Men loopt hoog op met het professionalisme van het agentschap en zijn medewerkers. Wel vragen de ondernemers een betere doorlooptijd tussen vraag en antwoord.

2.2.3. Acties

Voor de acties werkt F.I.T. jaarlijks een programma uit. Zo bevatte het actieprogramma 2015 bijvoorbeeld 156 uiteenlopende initiatieven waaraan een onderneming kan deelnemen onder leiding van F.I.T. Beurzen en groepszakenreizen zijn de belangrijkste. De deelname aan wereldwijde beurzen maakt ongeveer de helft uit van het actieprogramma 2015. Beurzen zijn er van groot tot klein. De groepsstanden zijn de belangrijkste. F.I.T. huurt een grote standruimte af op een internationale beurs en stelt die ter beschikking van geïnteresseerde bedrijven, die een bijdrage betalen. Een groepszakenreis wordt door F.I.T. georganiseerd in nauwe samenwerking met het buitenlandkantoor in het geprospecteerde land. Centraal staan de B2B-contacten die de deelnemende bedrijven kunnen leggen tijdens deze zakenreizen.

Anders dan bij subsidies en consults, wordt het actieprogramma van F.I.T. sterk aangestuurd vanuit de focusstrategie, stelde het Rekenhof vast. Door die strategie als leidraad te gebruiken bij de samenstelling en uitvoering van het jaarlijkse actieprogramma, komt F.I.T. tegemoet aan de doelstellingen van de beheersovereenkomst, waarin aandacht werd gevraagd voor de groeimarkten en de mature markten. Een relatief minpunt is dat, hoewel new-to-exports niet zijn uitgesloten, het actieprogramma zich hoofdzakelijk richt tot ondernemingen die al hebben geëxporteerd en hun grenzen willen verleggen.

F.I.T. maakt zijn actieprogramma tijdig bekend via de website en een app. Ook hierover is de communicatie duidelijk. Positief is verder dat de hefboom 'acties' wordt gevat door vier kritische prestatie-indicatoren uit de beheersovereenkomst en dus ook in de jaarlijkse rapportage. De streefcijfers worden grosso modo steeds gehaald. Daarop somt de spreker op wat wordt gemeten. F.I.T. stelt afsprakenprogramma's op voor exporteurs en het aantal B2B-gesprekken dat daaruit voortvloeit, is een indicator, evenals het percentage daarvan dat betrekking heeft op de groeimarkten. Ook het percentage acties in het jaarlijkse actieprogramma dat gericht is op de focuslanden wordt gemeten. F.I.T. evalueert tot slot ook de kwaliteit van zijn dienstverlening.

F.I.T. bevraagt na afloop de tevredenheid van de deelnemers en ook de mate waarin de acties tegemoetkomen aan hun noden. De jaarrapporten fuseren de scores van beide KPI's evenwel tot één jaarlijks cijfer, dat dus zowel de tevredenheid als de doelgerichtheid van de acties uitdrukt. Het samenvoegen van beide aspecten in één meting bemoeilijkt de beoordeling van de effectiviteit van de F.I.T.-activiteiten. Immers, een KPI die tracht te bepalen in hoeverre een organisatie tegemoetkomt aan de noden van haar klanten, raakt rechtstreeks de toegevoegde waarde van de activiteiten van deze organisatie en haar zuivere effectiviteit. Een dergelijke meting overstijgt een loutere tevredenheidsmeting en zou daarom beter worden gesplitst, meent het Rekenhof.

2.3. Rechtmatigheid subsidies

Naast doelstellingen en hefbomen onderzocht het Rekenhof ook de rechtmatigheid van de subsidies. Het heeft op dat vlak geen essentiële tekortkomingen vastgesteld. Wel werden enkele bedenkingen geuit over de volledigheid van sommige aanvraagdossiers, beslissingstermijnen, het mogelijk omzeilen van specifieke reglementaire beperkingen, de aanvaarde kostensoorten en de

kostenramingen en -rapportering. Het Rekenhof stelde ook vast dat budgettaire beperkingen de strikte toepassing van de reglementeringen soms bemoeilijken.

De spreker haalt een paar concrete voorbeelden aan. De grote instroom van FinStimaanvragen en het vaste budget hebben de laatste jaren voor gevolg gehad dat de beschikbare subsidiedotatie vroegtijdig was opgebruikt, waardoor steunaanvragen doorschuiven naar het volgende jaar. Daardoor loopt de beslissingstermijn onvermijdelijk op. Zodra F.I.T. vermoedt dat de dotatie dreigt uitgeput te raken, meldt het dat wel op zijn website. In een aantal dossiers formuleerde de administratie (binnenlands of buitenlands netwerk) een negatief advies, waarmee de gedelegeerd bestuurder geen rekening hield zonder dat te motiveren. Daarin zal verbetering komen, werd beloofd.

In een dossier van uitrustingsgoederen werden aan eenzelfde buitenlandse koper goederen met steun verkocht enerzijds rechtstreeks van een producent en anderzijds van een andere Vlaamse onderneming waarvoor de producent als tussenpersoon optreedt. Zodoende wordt de reglementaire bepaling uitgehold die de subsidieverlening aan eenzelfde bedrijf beperkt. Binnen dezelfde reglementering uitrustingsgoederen mag een project in principe niet haalbaar zijn tegen commerciële voorwaarden, en moet de koopkracht van de buitenlandse koper onvoldoende worden geacht. Het is niet duidelijk met welke gestrengheid daarover wordt geoordeeld. Het gaat meestal om ontwikkelingslanden en de steun belooft 50 percent van het geëxporteerde uitrustingsgoed. In bepaalde gevallen rees er bij het Rekenhof twijfel over de beoordeling van de koopkracht van de betrokken onderneming.

3. Aanbevelingen

Zoals gebruikelijk heeft het Rekenhof ook naar aanleiding van dit rapport een aantal aanbevelingen geformuleerd. De eerste betreft het inbouwen van differentiatie in lijn met de beleidsnota's. De tweede dringt erop aan dat de doelstellingen over de verscheidene echelons heen naadloos aansluiten en SMART geformuleerd zijn. Verder moeten de subsidiereglementeringen regelmatig worden bijgestuurd tegen de achtergrond van geactualiseerd beleid, weliswaar met aandacht voor stabiliteit en continuïteit ten behoeve van de bedrijven; er moeten ook KPI's voor ontwikkeld worden. Klantentevredenheid en tegemoetkomen aan de noden worden best na elke actie afzonderlijk gemeten.

4. Reactie van de minister

De minister van Buitenlands Beleid kon zich in de tweede, tegensprekelijke fase grotendeels vinden in de analyses van het Rekenhof. Hij sloot zich wel bij F.I.T. aan met de stelling dat het niet opportuun was strategische differentiatie in te bouwen bij de consults. Hij stelde ook dat, indien een subsidie niet determinerend is, zij de intensiteit van een initiatief toch kan verhogen. Verder stelde de minister verbeteringen in het vooruitzicht, bijvoorbeeld op het vlak van doelstellingencoherentie tussen de bestuursniveaus, een eenvoudiger en transparanter financieel instrumentarium en een betere meting van klanttevredenheid en noden.

II. Reactie van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* verwijst naar zijn schriftelijk antwoord op het rapport van het Rekenhof.

III. Bespreking

1. Vragen van de leden

Güler Turan ziet wat de consults betreft, de tevredenheid bevestigt die haar fractie als indruk overhield aan haar eigen contacten met ondernemers, zowel kmo's als grote ondernemingen. Door het professionalisme van de consults en de snelle advisering haalt F.I.T. de doelstellingen op dit vlak. Het lid vraagt wel of het door het Rekenhof vastgestelde gebrek aan aandacht voor de focusstrategie een negatief effect had voor (bepaalde) groeilanden, al heeft ze zelf niet die indruk. Zijn er ondernemingen die vinden dat ze voor bepaalde focuslanden niet goed geholpen werden? Zijzelf heeft de indruk dat dit niet het geval is, maar dat F.I.T. er voor iedereen op tijd kan zijn.

Wim Van Laethem zegt dat hij ook die indruk heeft, maar dat F.I.T. zich daar wellicht beter zelf over uitlaat. *Güler Turan* wil dan van F.I.T. vernemen waarom er geen specifieke aandacht is gegaan naar de focuslanden.

Wat de acties betreft, stelde het Rekenhof met tevredenheid focus, tijdige bekendmaking en meting via indicatoren vast. Het lid merkt op dat dit laatste gemakkelijker is bij acties dan bij consults. Zij treedt bij dat deelname aan beurzen belangrijk en effectief is. Verder peilt ze naar het effect van de nieuwe aanpak van de buitenlandse zendingen, die zijn losgekoppeld van de prinselijke missies.

Rik Daems, voorzitter, vestigt er de aandacht op dat het rapport van het Rekenhof vandaag op de agenda staat en niet een ondervraging van de minister-president of de gedelegeerd bestuurder van F.I.T. Daarvoor zijn er andere gelegenheden.

Güler Turan merkt vervolgens op dat de grootste kritiek van het Rekenhof over de doeltreffendheid van de subsidiëring gaat. Toch concludeert het dat het instrumentarium slechts gedeeltelijk niet tegemoetkomt aan de doelstellingen. Komt dat omdat men al rekening houdt met de optimalisatieoefening die de minister-president al in juli aankondigde?

Verder keert het algemene pleidooi voor duidelijke outputindicatoren terug. Ziet het Rekenhof mogelijkheden bij F.I.T. voor duidelijke indicatoren die meten of een instrument als subsidiëring nodig of doorslaggevend was voor een bepaald resultaat? Waarom werd de subsidiereglementering onvoldoende aangepast aan de nieuwe beheersovereenkomst? Wat was daarvan het effect op de exportbevordering?

Karim Van Overmeire noemt de voorliggende audit belangrijk en interessant. De vraag moet immers worden gesteld of het instrument F.I.T. helemaal op punt staat om zijn twee belangrijke doelstellingen waar te maken in de competitieve omgeving waarin de Vlaamse bedrijven moeten opereren. Ondanks de potentiële verbeterpunten blijkt de algemene indruk positief. Op heel veel punten voldoet F.I.T. aan de vooropgestelde doelstellingen.

Het pleidooi voor duidelijke, specifieke en meer meetbare operationele doelstellingen moet volgens het lid vooral door de politieke wereld ter harte genomen worden. Aan de andere kant rijst wel de vraag of in een snel evoluerende wereld iets dergelijks wel mogelijk is voor een document dat vijf jaar bestrijkt.

Verder lijkt het ontbreken van strategische differentiatie niet echt een probleem te zijn aangezien elke vraag blijkbaar op een redelijke termijn wordt beantwoord. De tevredenheid bij de ondernemers is over het algemeen hoog. Hoe kan ervoor worden gezorgd dat nog meer Vlaamse bedrijven de stap naar F.I.T. zetten? Volgens het verslag worden met name new-to-exports minder aangesproken, maar is dat omdat de acties niet juist opgezet zijn dan wel omdat de doelgroep te breed is? Tot slot stelt de spreker vast dat de minister-president in zijn schriftelijke antwoord over het verbetertraject op dezelfde lijn zit.

Ook *Wouter Vanbesien* leest de tevredenheid van het bedrijfsleven in het rapport, maar hij merkt meteen op dat F.I.T. daarnaast nog een ander beleidsdoel moet dienen. Voldoet de organisatie ook aan de doelstellingen van het beleid? Het meest opvallende vraagteken dat het Rekenhof daarbij plaatst, gaat over het stimulerende effect van de subsidies. Bedrijven zullen daarover uiteraard niet klagen, maar het beleid moet wel de vraag stellen of de overheidsmiddelen daarmee efficiënt worden ingezet. Het antwoord van de minister-president dat de subsidies, ook al waren ze eigenlijk niet nodig, toch wel goed terechtgekomen zullen zijn, voldoet niet. Het lid dringt erop aan dat de overheid niet alleen de tevredenheid van de bedrijven maar ook haar eigen agenda bewaakt.

Het valt *Rik Daems* op dat F.I.T. alles bij elkaar een heel klein budget krijgt in verhouding tot het percentage van zijn welvaart dat Vlaanderen uit het buitenland haalt (80 percent). Beschikt het Rekenhof over cijfers van vergelijkbare instellingen in het binnen- en buitenland? Alle inspanningen die de Vlaamse Regering direct of indirect op dit vlak doet, zijn van primordiaal belang.

Consults en acties verlopen zonder meer goed volgens het Rekenhof. Hier is de tevredenheid van het bedrijfsleven wel degelijk bepalend, vindt het lid. Welk percentage van de consults en acties slaagde echter niet? Zijn er modellen om de efficiëntie van subsidies te meten? Zelfs als subsidies geen weggegooid geld zijn, had men het bedrag elders misschien beter kunnen besteden. Ook al is hij geen grote fan van subsidies, in deze sector zijn ze – zeker voor kleine bedrijven – nodig. Kan het Rekenhof de algemene teneur bevestigen dat de organisatie F.I.T. tot grote voldoening leidt bij de doelgroep?

2. Antwoorden van de vertegenwoordigers van het Rekenhof, de minister-president en de gedelegeerd bestuurder van F.I.T.

Wim Van Laethem erkent dat men uit de vaststelling dat iedereen die zich tot F.I.T. heeft gericht, een antwoord heeft gekregen, kan afleiden dat differentiatie van de consults niet nodig is. Hij wijst er evenwel op dat er naast differentiatie volgens het exportland ook een differentiatie mogelijk is tussen starters en ervaren exporteurs. Een van de KPI's die uit de beheersovereenkomst voortvloeien, is de meting van het aantal consults aan startende ondernemingen, wat de vraag doet rijzen of er dan voor hen geen specifieke acties moeten worden opgezet. De spreker beseft wel dat het initiatief voor een consult bij de onderneming ligt en dat F.I.T. moeilijk die initiatieven kan sturen.

De spreker verzekert dat de audit, die werd uitgevoerd eind 2014-begin 2015, de bestaande subsidiestelsels vergeleek met de beheersovereenkomst, zonder rekening te houden met de in het vooruitzicht gestelde optimalisaties.

Dat voornamelijk indicatoren voor acties in de beheersovereenkomst en in de rapportages staan, in mindere mate voor consults en helemaal geen voor subsidies, vindt het Rekenhof wat onevenwichtig. Dergelijke indicatoren zijn wel degelijk mogelijk en worden door F.I.T. zelfs al uitgewerkt.

De opmerking over een gemis aan convergentie tussen het beleid en de beheersovereenkomst is inderdaad ook gericht aan de beleidsmakers. De spreker verwijst opnieuw naar de rationalisering van beleidsdocumenten waarvan sprake is in het regeerakkoord en die natuurlijk dit agentschap overstijgt. Verder bevestigt hij dat naast de zeer hoge klantentevredenheid van 96 percent, ook de verzuchtingen van de overheid tegen het licht werden gehouden, zoals in verband met de subsidies is gebleken.

Cijfers over vergelijkbare instellingen werden niet betrokken in deze audit, maar kunnen desgewenst worden opgezocht, zodat een vergelijking kan worden gemaakt. Het klopt dat het totale subsidiebedrag niet hoger is dan 12 miljoen euro, maar dat is slechts een onderdeel van wat F.I.T. doet en volgens het agentschap zelf niet de belangrijkste activiteit.

De tevredenheid van de ondernemingen die een consult hebben aangevraagd bij F.I.T., blijkt uit het externe klantentevredenheidsonderzoek dat door het bureau Dimarso in 2013 werd uitgevoerd. Door het Rekenhof werd ervoor gekozen dat niet nog eens over te doen.

Over een algemeen toepasbaar efficiëntiemodel voor subsidies beschikt het Rekenhof niet, maar de efficiëntie wordt afgeleid uit de gedragingen van de gesubsidieerde. Die kijk wordt, zoals gezegd, evenwel niet door F.I.T. en de minister-president gedeeld. Als een derde van de respondenten antwoordt dat de subsidie niet determinerend was, betekent dat volgens hen nog altijd dat de meerderheid er behoefte aan heeft. Men verzekerde het Rekenhof dat dit vooral voor kleinere ondernemingen bijzonder belangrijk is.

Wat ten slotte het antwoord betreft op de zeer omvattende vraag of het budget van F.I.T. in het algemeen goed besteed geld is, dat kan genuanceerd in de audit worden gelezen.

Minister-president *Geert Bourgeois* meent dat hij op de diverse onderdelen van het rapport schriftelijk heeft geantwoord. Die antwoorden zijn correct weergegeven door de rapporteur van het Rekenhof. Hij wijst erop dat twee derde van de ondernemingen subsidies wel degelijk determinerend vindt en dat ook het resterende derde ze toch heeft aangevraagd en op die manier in contact komt met het overige aanbod van F.I.T.

Ook de minister-president kijkt uit naar de vergelijking, in het bijzonder met AWEX, dat over een veel hoger werkings- en subsidiebudget beschikt. Niettemin slaagt Vlaanderen er toch in om 82 tot 83 percent van de Belgische export te realiseren. Het tevredenheidsonderzoek door een extern bureau geeft een zeer grote indicatie. Het gaat daar inderdaad om de klantentevredenheid en daarnaast blijven de doelstellingen van de overheid, in casu het verzekeren en verstevigen van de Vlaamse welvaart, bijzonder belangrijk. Verder wordt het overheidsinstrumentarium vereenvoudigd, overeenkomstig het regeerakkoord. Bij export werd dat geconcretiseerd in het ondernemingsplan 2015, waarin ook de opmerkingen van het Rekenhof over indicatoren ter harte worden genomen.

Claire Tillekaerts, gedelegeerd bestuurder van F.I.T., wijst op de decretale verplichting van F.I.T. om de Vlaamse kmo's zoveel mogelijk te helpen bij hun internationalisering en zo de Vlaamse economie te versterken. Die algemene opdracht zorgt ervoor dat de DG Competition aanvaardt dat die opdracht op die manier wordt uitgevoerd. De dienstverlening van F.I.T. moet voor alle bedrijven openstaan en het mag daarbij niet differentiëren. Wel mogelijk is om samen met de Vlaamse Regering te identificeren waar de kansen het grootst zijn, waarna die als focus in de beheersovereenkomst of in het ondernemingsplan opgenomen worden. Zij vat samen dat de algemene dienstverlening openstaat voor alle

bedrijven, maar dat specifiek wordt geïnformeerd en gesensibiliseerd over groeimarkten, waarop zowat 80 percent van de actieprogramma's wordt geënt. Ook het buitenlandse netwerk wordt zodanig georganiseerd dat men met minder expats aanwezig is in de mature markten en bijkomend ondersteuning biedt in de moeilijkste markten met de grootste cultuurverschillen en dat in de taal van de potentiële klant. Een en ander komt ook duidelijk tot uitdrukking in het nieuwe ondernemingsplan dat aan de Vlaamse Regering werd voorgelegd.

Het probleem met de new-to-exports is de bereikbaarheid. Voor grote marketing-campagnes is er geen geld en bovendien is de effectiviteit daarvan onzeker. F.I.T. rekent op de bedrijfsgroepeerings om het agentschap in contact te brengen met hun leden die nog net niet bezig zijn met export of bepaalde verre markten. Die afhankelijkheid van derden komt ook aan bod in de internationaliseringsstrategie. Ook zij kijkt uit naar het exportbudget van andere agentschappen en departementen.

Rik Daems, voorzitter, besluit dat er een vergelijkende studie zal worden gemaakt over die budgetten, niet alleen binnen België maar ook daarbuiten. Op zijn vraag dienaangaande, antwoordt *Wim Van Laethem* dat er nog geen soortgelijke oefening is aangevat over het aantrekken van buitenlandse investeringen en dat die ook niet op de agenda staat. Het Rekenhof laat de volgorde van zijn audits bepalen door zijn eigen risicoanalyse.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Güler Turan weet dat F.I.T. het na enkele efficiëntieoefeningen moet doen met minder mensen en middelen. Zij herinnert aan de efficiëntieoefening van 1,1 miljoen euro in de begrotingsopmaak in 2014 en aan de bijkomende vermindering van 380.000 euro bij de begrotingsaanpassing in 2015. Zijn de beperkte onregelmatigheden of uitschuivers bij de subsidietoekenning daaraan te wijten en mogen ze inderdaad klein genoemd worden? En kan het Rekenhof bevestigen dat die uitschuivers niet zouden gebeuren als er voldoende mankracht zou zijn?

Lieve Feys, eerste auditeur bij het Rekenhof, verwijst naar het volledige rapport. Daarin staat dat het Rekenhof geen essentiële tekortkomingen heeft vastgesteld die aanleiding zouden kunnen geven tot herhaalde onrechtmatige subsidiëring. Het gaat dus echt over details en in het ergste geval over "een beetje oneigenlijk gebruik". De vraag of dit een gevolg is van een personeelstekort kan het Rekenhof niet beantwoorden. Ook met meer personeel kunnen er altijd fouten worden begaan.

Karim Van Overmeire vraagt of het Rekenhof dan subsidiesystemen kent die geen effect hebben van 66 maar van 90 of 100 percent. Is twee derde uitzonderlijk laag? Hoe kan men verhinderen dat ondernemingen die het niet echt nodig hebben om de stap te zetten, toch subsidies aanvragen? Is dat niet eigen aan elk gedragsturend systeem op gelijk welk beleidsdomein?

De vraag naar een bijkomend onderzoek, heeft zijns inziens niet alleen te maken met AWEX en eventuele andere landen, maar ook met andere actoren in Vlaanderen die ook actief zijn op het vlak van export. De vraag is immers of de middelen daar op een even efficiënte manier worden aangewend. *Rik Daems*, voorzitter, bevestigt dat.

Wim Van Laethem zegt dat als dit de draagwijdte is van de vraag, die dan toch best schriftelijk wordt gesteld. Dat wordt dan immers een horizontaal onderzoek, over de beleidsdomeinen heen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Güler TURAN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AWEX	Agence Wallonne à l'Exportation
B2B	Business to Business
DG	Directorate-General
EER	Europese Economische Ruimte
F.I.T.	Flanders Investment & Trade
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KPI	key performance indicator
SMART	specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden